

نگاهی به کهن الگوی پوزئیدون و آرکی تایپ هفائستوس (آب ها و آتش ها)

کبری رحیمی^۱، سعدالله رحیمی^۲

^۱کارشناس ارشد مطالعات زنان، بافت

^۲دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، کرمان

نویسنده مسئول:

کبری رحیمی

چکیده

برای ورود در جرگه کهن الگوها و شناخت روح و روان کاربران در زیر گروه پوزئیدون و هفائستوس، باید با آنیما جنبه زنانه در روح مرد و آنیموس جنبه مردانه در روح زن است. شناخت پیدا کرد، و دانست که هم در روان مردان و هم در روان زنان، آنیما و آنیموس در کارند. رشد و کمال آنیما و آنیموس در حوزه شخصیت فرد، او را کمک می کند، تا استقلال و خودکفایی خود را بیشتر کند، و از عهده مسئولیت و توانایی های رهبری که در خود تقویت کرده است، برآید. پوزئیدون اولین خدایی است که توفان، زمین لرزه و امواج تخریب کننده دریا را در اختیار دارد. او نماد انفجار نیروی های ناخودآگاه در سطح خودآگاه است. پوزیدون بد اخلاق و خطرناک است، ولی، جنبه آرام و عاطفی اش می تواند دریا را آرام کند. پوزئیدون ها، دوست دارند مهم باشند، ولی، در راه موفقیت خود کوشش لازم را نمی کنند، از این رو، حسی در وجودشان رخنه می کند که سبب می گردد، کینه توز شوند و سال ها برای انتقام گرفتن حوصله ورزند. پوزیدن ها، دارای احساساتی عمیق هستند و این از برونگرا بودن آنان منشا دارد. کهن الگوی پوزئیدون نماد افرادی است که تحت فرمان عواطف و غرایز خود هستند و احساسات سرکوب شده خود را به شکلی انفجاری ابراز می کنند. هفائستوس که رومیان به آن ولکان می گویند، خدای آهنگری و آتش زیرزمینی است. او خدایی عصبانی، ولی، خلاق است که چیزهای زیادی برای سایر خدایان می سازد. او همچنین نیروهای آتشین را کنترل می کند. یک هفائستوس تایپ به شدت عاطفی و درونگراست و بیان احساساتش برایش سخت است. افراد متأثر از کهن الگوی هفائستوس افرادی بسیار لجباز هستند. خودشناسی و در صورت لزوم روان درمانی می تواند به هفائستوسی کمک کند تا از زخم های گذشته رها شود و معنای زندگی خود را بیابد.

کلید واژه: آرکی تایپ، پوزئیدون، هفائستوس، آموختن، الگوپذیری

مقدمه

روانشناسی تحت عنوان علم النفس یا اخلاق، بیش از هزار سال به عنوان یکی از شاخه های اصلی فلسفه در مراکز علمی ایران وجود داشته است. در آثار دانشمندان ایران نه تنها به مباحث اصلی روانشناسی مانند: احساس، ادراک، عاطفه، تفکر، تخیل و توانایی های ذهنی پرداخته شده است بلکه، با روش های تمثیلی و شبه تجربی در مورد نظریه های معارض در زمینه های احساس و ادراک یا لذت و درد نیز، یاد شده است. ناخودآگاه انسان از آرکی تایپ ها یا کهن الگوها تشکیل شده که حاصل تجارب بر روی هم انباشته شده نسل های گذشته است. آنیما و آنیموس از مهمترین آرکی تایپ های روان آدمی و نمادی از وجود عنصر زنانه در مردان و عنصر مردانه در زنان هستند. آنیما جنبه زنانه در روح مرد و آنیموس جنبه مردانه در روح زن است و بسته به موقعیت می تواند در نیمه هوشیار انسان خود را نشان دهد. وجود یک جنبه مونث یا مذکر در روح و حتی جسم مردان و زنان از گذشته مورد توجه بوده است. از نظر یونگ حتی، در فلسفه هرمونتیک متعلق به دوران ماقبل تاریخ، انسان صفت زنانه و مردانه را همزمان دارد. پرورش آنیموس در زنان آنان را کمک می کند، از لجاجت خود، که گاه از سرخوردگی دوران کودکی است، دست بردارند و آرام شوند. بیدار کردن انرژی مردانه آنیموس در زنان باعث می شود فعال تر، قاطع تر و منطقی تر باشند. آنان لازم است یاد بگیرند ابراز وجود کنند. خود را در موضع قدرت قرار دهند. مسئولیت به عهده بگیرند. توانایی های رهبری را در خودشان پرورش دهند. علاوه بر خواندن داستان، مطالعات علمی نیز، داشته باشند. استقلال و خودکفایی خود را بیشتر کنند. گرچه آنان مهارت هایی را دوست دارند که جامعه آن ها را مردانه می داند، ولی آموختن این مهارت ها مثل تعمیر اتوموبیل و لوازم خانه آنان را راضی می کند. با مراقبه و نوآوری، احساسات خود را متعادل می کنند. یک زن با بیدار کردن آنیموس در خود می تواند هویت شخصی خود را تقویت کرده و به استقلال مادی و فکری برسد و سعی کند با رویکرد منطقی خود به مسائل، زمینه فعالیت خود را افزایش دهد. این کار، یعنی تقویت و رشد انرژی فکری با پرورش کهن الگوهای آتنا، آرتمیس و هستیا امکان پذیر است. در همه کهن الگوها هدف این است که از آنیما و آنیموس به خوبی بهره وری شود و هر فرد تحت عنوان آرکی تایپ خود، از مرحله خود شناسی به مرحله خداشناسی برسد و روحیه شخصیت پایدار خود را از بعد معنوی ایستا سازد. خود شناسی فقط در بعد اخلاقی مطرح نمی شود، بلکه شامل تمام ابعاد وجودی، اعم از مادی و معنوی است، اگر چه دستاورد آن در حقیقت کمال اخلاق و رشد معنویت است؛ زیرا، انسان برای گزینش مناسب در بعد روح و روان، ناگزیر است خود را به طور کامل بشناسد. خودشناسی امری درونی نیست، بلکه کسب اطلاعاتی برای شناخت هر چه بیشتر خود می باشد. و دارای مرحله تکوینی خلقی، دنیوی، اخروی است. انسان به کمال رسیده می داند، خودشناسی خلقی مقدم بر خداشناسی و خداشناسی مقدم بر خودسازی است. از این رو، بدون شناخت، انسان از موضوع هایی مانند موضوع تربیتی، نمی تواند عبور کند و نیز، امکان گذشتن از وضعیت موجود و رسیدن به وضعیت مطلوب برایش امکان نخواهد داشت. در کهن الگوی پوزئیدون، که دارای عواطف انفجاری، تایید طلبی و ناتوانی در تحمل محدودیت هاست و از نقاط ضعف این کهن الگوی شمرده می شود، نقش فرهنگی که در آن رشد و نمو دارد، مهم است. گفته می شود، اگر پیروان آرکی تایپ پوزئیدون احساساتشان بیش از حد توفانی شود، شخصیتشان دچار مشکلات متعددی خواهد شد. و در برابر آن، گاه کهن الگویی دیده می شود که اگر این ویژگی ها را نداشته باشد، می تواند مانند آرکی تایپ هفاستوس به شدت عاطفی و درونگرا شود و بیان احساسات برایش سخت گردد، و این فرهنگ جامعه است که او را به حرف زدن وادار می کند. افراد متأثر از کهن الگوی هفاستوس افرادی بسیار لجباز هستند. خودشناسی و در صورت لزوم ایمان به وجود خود که در فرجام به خداشناسی منتهی می شود، آنان را کمک می کند که در فرهنگی که در آن بالیده اند، به سرحد مقصد و خواسته خود برسند. فرهنگ، محیط زیست انسانی است و همه مسائل از جمله رونق زندگی خوب به همین بستر فرهنگ برمی گردد. فرهنگ از سه سطح اصلی باور، ارزش ها و رفتارها تشکیل شده است، و رفتار یک ملت تحت تأثیر ارزش ها و باورهای فرهنگ حاکم بر جامعه است. ملت هایی که ارزش و باورهای هم راستایی دارند، به طور طبیعی رفتارهای پسندیده ای هم خواهند داشت و چنین جوامعی هیچ گاه به ریاکاری گرایش پیدا نمی کنند. موفقیت در هر زمینه ای به ویژه، نگرش مثبت به زندگی وابسته به فرهنگ است.

و این گواه تاریخی و حماسی که ریشه های اساطیری دارد، وقتی دوره امید آفرین خود را پهن می کند، که کهن الگوها بساط خود را در ذهن و زبان جای بدهند. کهن الگوهای فرهنگی، اولین گام برای تحقق رونق امید می باشند، و شناخت زمانه و زمینه مدرن، امید و امیدواری امروز هر سرزمینی با همه اقوام بسامان خود نیز، از اهمیت ویژه ای برخوردار است؛ البته باید ابهامی را که هنوز در برقراری نسبت با مدرنیته به شدت با آن مواجه می باشند، بر کنار نهند. برنامه مطالعاتی درباره ستون های فرامرزی، که به عنوان پیشرو صنعتی جهان معاصر معروفند، کمک کننده روشنی راه تعریف می شوند. آشنا شدن، بدون نگاه و شناخت شرایط بومی از الگوبرداری کامل، راه به سرانجام نمی برد، بلکه، باید به عناصر مهمی چون زمان، نقاط ضعف و نقاط قوت خود توجه داشت. کهن الگوها که خصایص فردی را برملا می کنند، بیشتر علاقه دارند، آشکار سازند که شخصیت واقعی هر انسان آن چیزی نیست که دیگران درباره او می گویند، بلکه، رفتارهای فرد در قبال خود و جامعه شکل شخصیت اصلی وجود فرد را دربردارد. از این رو، از همین ویژگی هاست که خصیصه اصلی کهن الگوهای ایرانی را طرفدار مردم دانسته اند، و دلیل آن را حس جوانمردی که از آرکی تایپ های اجداد خود الگو گرفته اند، می دانند. این مهم در هر دو کهن الگوی پوزئیدون و هفائستوس، از آرکی تایپ های یونان کهن نیز، دیده می شود. آثار کهن می گویند: آگاه و با آرامش زندگی کنید.

ساقی بیا که هاتف غییم به مژده گفت
با درد صبر کن، که دوا می فرستمت

متن

کهن الگوی پوزئیدون، هفائستوس (آب، آتش)

پوزئیدون خدای اقیانوس ها و اسب ها بوده و حوزه حکمرانی اش عواطف و غرایز هستند. اسب و آب هر دو نمادی از ناخودآگاه هستند. آب سیال و رمزآلود است و بدون شکلی تعیین شده، هر لحظه اش با لحظه قبل متفاوت است و اسب تجسم کشش های غریزی و ابتدایی در انسان است. پوزئیدون بدوی ترین خداست که توفان ها، زمین لرزه ها و امواج تخریب کننده دریا در دستان اوست. او نماد انفجار نیروی های ناخودآگاه در سطح خودآگاه است. پوزیدون بد اخلاق و خطرناک است، ولی، جنبه آرام و عاطفی اش می تواند دریا را آرام کند. او به شکل مردی با ریش انبوه و چنگکی سه شاخه در دست به تصویر ذهن ها درآمده است. گویند توجه داشتن به مثل: به ریش خود خندیدن، در حین بیان کهن الگوی پوزئیدون، چهره تیپ پیرو این آرکی تایپ را زیبا و خندان می ساخته است. پوزئیدون خدای دریاست، چون جزر و مد و بالا و پایین زیاد دارد. او عاطفی، خشن و کینه توز است و هر لحظه ممکن است انفجار خشمش هر چیزی را که بر سر راهش قرار دارد، نابود کند، ولی، در عین حال می تواند عمیق و عاطفی باشد؛ جنبه ای از شخصیت که در فرهنگ های مردسالارانه بی ارزش شمرده شده و اغلب در مردها به خوبی درک نمی شود. آرکی تایپ پوزیدون بخش سرکوب شده و تحت کنترل کهن الگوی پدر یا زئوس است. در واقع زمانی که احساسات در مردان به عقب رانده می شود و در بخشی از شخصیت سرکوب می شوند، کهن الگوی پوزئیدون غیرفعال می شود؛ و اگر ادامه سرکوب آن غیرممکن شود به صورت خشم های انفجاری خود را نشان می دهد. این کهن الگو جنبه ای از پادشاهی را در خود دارد، ولی، فاقد تفکر استراتژیک است. آرکی تایپ پوزئیدون، در صورت باخت، با نفرت و پرخاشگری واکنش نشان می دهد. پوزیدون از لحاظ جنسی فعال و بارور کننده است و همان بخشی از شخصیت است که به وسیله نیروی زنان رام نشده و سمبل مردانگی غریزی است. با اینکه پوزیدون به خاطر خشمش شهرت دارد، ولی، یک جنبه بخشنده و آرام نیز، دارد که می تواند عمیق و زیبا باشد. در واقع کهن الگوی پوزئیدون نماد مردان و زنانی است که می توانند به عمق احساسات خود سفر کرده و اندوه، خشم و حتی، محبت سرکوب شده خود را ببینند. رفتارهای این تیپ شخصیتی همیشه تحت تاثیر احساسات، عواطف و غرایز است. این احساسات می تواند خشم و عصبانیت یا مهربانی و عطف باشد. عاشق ترین ها و خشمگین ترین افراد را می توان در پوزئیدون تایپ ها پیدا کرد.

پوزیدونی ها احساسات خود را سرکوب کرده و بعد به شکلی انفجاری و ویرانگر بیان می کنند. این افراد هنگام عصبانیت ناگهان توفانی شده و همه چیز را به هم می ریزند و بعد از کار خود پشیمان می شوند. خیلی وقت ها، حرف ها یا کارهایی را که در زمان خشم و عصبانیت انجام داده اند، به یاد نمی آورند. خیلی مهربان بوده و سعی می کنند نیازهای دیگران را برطرف کنند. به هر شکلی ابراز احساسات کرده و علاقه خود را به طرف مقابل نشان می دهند. تایید طلب هستند و نظر دیگران برایشان خیلی مهم است. در جمع کوشش می کنند مدیریت امور را به عهده بگیرند و مدیر بودن خود را به هر شکلی ثابت کنند. دوست دارند مهم باشند، ولی، بیشتر کوشش آن ها در این راه به موفقیت منجر نمی شود. اعضای خانواده می دانند که پوزیدون در مواقع عصبانیت، خطرناک است و فرهنگ مردسالاری او را در ابراز خشمش در خانواده همراهی می کند. پوزیدونی ها، کینه توز هستند و حتی بعد از گذشت زمان به دنبال انتقام گرفتن می روند. احساسات در آن ها عمیق هست. اگر آنان جزو افراد برونگرا باشند، آن احساس را ابراز کرده و اگر درونگرا باشند، احساس بروز داده نمی شود و سرکوب می شود. پوزیدون ها، به خوبی می دانند هر کس را چگونه خوشحال و غافلگیر کنند، زیرا، با حوزه احساسات آشنایی زیادی دارند. در هدیه گرفتن مهارت زیادی دارند و همیشه دیگران را با هدایای خود هیجان زده می کنند. حافظه عاطفی قوی دارند و هرکس به آن ها خوبی یا بدی کرده باشد را به خوبی به خاطر سپرده و درصدد فرصتی برای جبران چند برابری آن هستند. معیار انتخاب و تصمیم گیری آن ها قلبشان است و با احساسات و هیجاناتشان تصمیم گیری می کنند. تجاوز به حریم شخصی دیگران برایشان چندان معنایی ندارد و به خود اجازه می دهند در کارهای دیگران دخالت کرده و به وسایل شخصی آن ها دست بزنند. خواب و خوراک بسیار برایشان اهمیت دارد، و نمی توانند تحمل کنند که برنامه خوابیدن یا غذا خوردنشان به هم بریزد. در رستوران ها انعام زیاد می دهند، تا هر بار که می روند آن ها را شناخته و از آن ها به خوبی استقبال شود. برای پوزیدون تایپ ها خانواده از اهمیت زیادی برخوردار است. آن ها دوست دارند همه خانواده همیشه با هم بوده و با هم سر میز خوراک باشند. مردان پوزیدونی از مردان زئوسی خوششان نمی آید، با این حال در شرایط استرس زا به یک زئوسی تبدیل می شوند و به دنبال قدرت می گردند و در شرایط امن، کهن الگوی دیونوسوس درونشان بیدار می شود. افراد متأثر از کهن الگوی پوزیدون گاهی در مدیریت کسب و کارشان با شکست مواجه می شوند و با خشم واکنش نشان می دهند. زمانی که سیل هیجانات و عواطف باعث می شود عقل و منطق در فرد پوزیدونی خاموش گردد، زندگی و تصمیمات خود را براساس غرایز و احساسات خود پیش می برد. کهن الگوی پوزیدون، آرکی تایپی برونگراست و واکنش های احساسی قوی دارد. او هر چه را بخواهد با داد و فریاد به دست می آورد و وقتی آن چیز را به دست آورد، دیگر برایش بالارزش و جذاب نیست. خیلی از پوزیدونی ها در خانه یا مدرسه به خاطر ابراز احساساتشان سرزنش می شوند. اگر در خانواده ای زندگی کند که نظم و انجام به موقع کارها اولویت داشته باشد، او باید خیلی کوشش کند تا احساساتش را کنترل کند. تغییرات هورمونی دوران بلوغ پوزیدون را بیش از پیش هیجانی و احساساتی می کند. واکنش های هیجانی او در خانه و مدرسه، از او نوجوانی ناسازگار به نمایش می گذارد. پوزیدونی به ورزش های آبی و هنرهای نمایشی علاقه مند است. کهن الگوی پوزیدون به تنهایی نمی تواند به موفقیت تحصیلی کمک کند، لازم است سایر آرکی تایپ ها در او فعال شود تا بتواند از هوش خود برای دستاوردهای تحصیلی استفاده کند. دانش آموز پوزیدونی از امتحان دادن و کارهای تکراری مدرسه متنفر است و بیشتر در کلاس حوصله اش سر می رود. پوزیدونی با کارهای خوب کنار می آید، کارهایی که با طبیعت و همچنین با ذات انسان سروکار داشته باشد؛ مثل کشاورزی و دامداری. کار در کارخانه و دفتر کار او را از طبیعت دور کرده و برایش رضایت بخش نیست، چون باید احساسات و هیجانات خود را کنار بگذارد. زیاد کار می کند و درآمد را با رنج زیاد به دست می آورد. پوزیدونی در جایگاه مدیر به هر نحوی مدیریت خود را نشان داده و به زیر دستان خود می فهماند که اگر درست رفتار نکنند با خشم او روبرو خواهند شد. مدیریت مالی خوبی دارد، ولی، به خاطر تصمیمات هیجانی ممکن است موقعیت شغلی خود را به خطر بیندازند. پوزیدون تایپ ها خانواده برایشان اهمیت زیادی دارد، با این حال خیلی احتمال دارد که همسرشان آن ها را ترک کند. اگر مرد پوزیدونی برای سازگارش با محیط، احساسات و طبیعت اصلی خود را سرکوب کرده باشد به احتمال زیاد در میانسالی دچار بحران و افسردگی خواهد شد. شاید هم در نیمه دوم زندگی، طبیعت سرکوب شده خود را فرابخواند.

در پیری نیز، اگر برای ورود به دنیای زنوس، طبیعت خود را سرکوب کرده باشد یا واکنش‌های غریزی اش زندگی را برایش مشکل و پیچیده کرده باشد، اکنون فردی سطحی و از خود بیگانه است، ولی، اگر توانسته باشد در کنار وفاداری به طبیعت خود، سایر آرکی تایپ‌ها را در خود پرورش دهد، زندگی معناداری خواهد داشت.

چون می‌از خم به سبو رفت و گل افکند نقاب فرصت عیش نگه دار و بزنجامی چند

مردانی که متأثر از کهن الگوی پوزیدون هستند نمی‌توانند با خوبی با سایرین رقابت کرده و در دنیای صنعتی مدرن موفق به حساب بیایند؛ آنان ذهنیتی هدف‌گرا نداشته و نمی‌توانند احساساتشان را نادیده بگیرند. پوزیدونی، اگر بخواهد در این دنیا موفق شود، باید کهن الگوی آپولو را در خود پرورش دهد تا بتواند وقت شناس و هدفمند شود. پوزیدونی در رابطه با همجنس‌انش کوشش می‌کند همیشه برتری خود را اثبات کند. در رابطه با زنان، دو ویژگی مردسالاری و ظرفیت هیجانی و احساسی زیاد باعث می‌شود، پوزیدون‌ها بتوانند بر زنان تسلط یابند. پوزیدونی با اینکه جنس مخالف را مورد لطف، حمایت و توجه خود قرار می‌دهد، ولی، در خیلی از موارد زورگو بوده و بدون توجه به احساسات زنان، به حریم شخصی آن‌ها تجاوز می‌کند. پوزیدونی، زنان را محدود می‌کند، ولی، از زنان قوی خوشش می‌آید. روابط جنسی برایش اهمیت زیادی دارد و این تمایلات مانند یک نیروی طبیعی در او جریان پیدا می‌کند. برایش مهم نیست که زنان را بی توجه به احساساتشان به رابطه ای که آنان به آن تمایل لحظه ای ندارند، وادارد. کهن الگوی پوزیدون می‌خواهد ازدواج کند و خانواده‌ای تشکیل بدهد که در آن قدرت پدرسالاری اش را به نمایش بگذارد. او برای ازدواج به دنبال زنان زیباست، ولی، بیشتر زنان از شخصیت سلطه گر پوزیدون‌ها فراری هستند. یک پوزیدونی در صورتی موفق به رابطه جدی با یک زن می‌شود که روی مهارت‌های عاطفی و ارتباطی خود کار کند. پوزیدونی نسبت به همسرش احساس مالکیت کرده و سعی می‌کند او را کنترل کند. رابطه جنسی را حق خود می‌داند و در این مورد نسبت به احساسات همسرش بی توجه است. او بدون اینکه متوجه باشد با قدرت طلبی‌ها، خشم‌های ناگهانی و عدم کنترل عاطفی، موجب آزار همسرش می‌شود و زمانی متوجه می‌شود که همسرش او را ترک کرده باشد. او برای سازگاری با یک زن باید بتواند در سطح عمیق‌تری با او رابطه برقرار کرده و بیشتر ملاحظه کار باشد. اگر مرد پوزیدونی در کودکی به وسیله والدین خود پذیرفته شده باشد، می‌تواند پدری خوب بوده و فرزندان خود را نیز، به خوبی تربیت کرده و مورد حمایت قرار بدهد، در غیر این صورت پدر و همسری بد است؛ خانواده از خشم او رنج برده و فرزندان ممکن است رفتارهای پرخاشگرانه او را تقلید کنند. پوزیدونی والدی کنترل‌گر است و اگر فرزندان از دستورات او تخطی کنند، خشمگین می‌شود و سعی می‌کند به هر شکلی، رفتار فرزندش را تلافی کند. دختران پدران پوزیدونی به طور معمول خود را با رفتار پدر سازش داده و ممکن است نقش ناجی را برای او بازی کنند.

کمر کوه کم است از کمر مور اینجا نا امید از در رحمت مشو، ای باده پرست

کهن الگوی هفائستوس یک کهن الگوی مردانه است که در اساطیر، خدای کوره آهنگری و آتش است. افراد متأثر از آرکی تایپ هفائستوس افرادی اخمو و چهره درهم کشیده ولی، احساساتی هستند که خودشان را با کار و خلاقیت تعریف می‌کنند. هفائستوس که رومیان به آن ولکان می‌گویند، خدای آهنگری و آتش زیرزمینی است. او خدایی خشمگین، ولی، خلاق است که چیزهای زیادی برای سایر خدایان می‌سازد. او همچنین نیروهای آتشین را کنترل می‌کند. هفائستوس مردی غمگین، عصبانی و منفور بوده، ولی، در درون خود نیرویی دارد که او را وادار می‌سازد، انسان دوست و خواهان صلح باشد. هفائستوس، نابغه ای مبتکر است که خود را با کارش تعریف کرده و جدای از آن چیزی نیست. هفائستوسی تنها خدایی است که کار می‌کند و در هر چه تولید می‌کند، جادو و عظمت وجود دارد. هفائستوس در عشق بدشانس است و با ظاهری قوی، هیکل و پای لنگ، مرتب کار می‌کند و خستگی ندارد. هفائستوس نماد نیاز عمیق انسان برای خلق کردن وسایل زیبا و کاربردی است و تمدن از کوشش و عرق جبین او رشد کرده است.

این آرکی تایپ با کار و خلاقیت مرتبط است. این کهن الگو بیدار می‌شود تا به احساسات و غرایز درونی شکلی زمینی داده و آن‌ها را در دنیای بیرون به شکلی عینی درآورد. در جامعه‌ای که افراد تشویق می‌شوند تا مانند دیگران رفتار کرده و به دنبال منطق و قدرت باشند، هفائستوس طرد می‌شو، زیرا، او در درون خود حرارت و گرمایی را به همراه دارد، که دیگر آرکی تایپ‌ها تا بدان حد، گرم‌پذیر نیستند؛ او کوره آهنگری و آتشی پنهان است. این نشانه‌ای از احساسات گرم در درون انسان است که ممکن است ناگهان به سطح بیاید. کهن الگوی هفائستوس باعث می‌شود افراد در تنهایی با احساسات خود روبرو شده و آن‌ها را در کارهایشان بروز دهند. مانند هنرمندی که ساعت‌ها در تنهایی روی اثر هنری خود کار می‌کند. احساسات مبهم و عمیق روان انسان می‌تواند با کاری خلاقانه به یک شکل مشخص تبدیل شده و خود را نشان دهد. آرکی تایپ هفائستوس در کودکی خود دچار زخم‌های عاطفی شده و صنعت و هنر به او کمک می‌کند تا زخم‌هایش را التیام بخشد. افراد هفائستوسی احترام به خود و اعتماد به نفسشان را از طریق کارهایشان به دست می‌آورند و دوست دارند، زیبایی و کمال را در کاری که می‌کنند نشان دهند، نه در خودشان. کهن الگوی هفائستوس نیاز انسان به ساختن و خلق کردن را بیان می‌کند، ساختن آنچه که کاربردی و زیبا باشد و بتواند احساسات پنهان شده در درون او را به نمایش بگذارد. افراد متأثر از این کهن الگو در دنیای مدرن که همه به دنبال موفقیت کارهای خلاق و نوظهور می‌باشند، گاه با مشکل روبرو می‌شوند، زیرا، به ظرافت کارهای مد روز کم توجه می‌باشند و می‌خواهند کارهای ماندگار خلق کنند. افراد هفائستوسی بیشتر مسئولیت حفظ آرامش در خانواده را به عهده می‌گیرند و حافظ صلح در خانواده هستند. یک هفائستوس تایپ به شدت عاطفی و درونگراست و بیان احساسات از خود نشان دادن برایش سخت است؛ و نیز، برای دیگران درک آنچه در درون یک هفائستوسی می‌گذرد، سخت است. با اینکه دیگران فکر می‌کنند یک هفائستوسی سرش به کار خودش است و متوجه خیلی از مسائل نیست، ولی، او به خوبی و حتی بهتر از دیگران می‌فهمد و در جریان مسائل اطرافش است. هفائستوسی‌ها، گاهی احساس نخواستنی بودن، بی‌ارزشی و طردشدگی کرده و تصور می‌کنند مقصر اتفاقات ناخوشایند و جر و بحث دیگران هستند. آن‌ها در درونشان رنج و دردی احساس می‌کنند که قادر به بیان آن نیستند. در هنگام خشم بیشتر از اینکه پرخاشگری کنند، چهره درهم می‌کشند و اخم می‌کنند و در خود فرو می‌روند. افراد متأثر از کهن الگوی هفائستوس افرادی بسیار لجباز هستند. بیشتر آنان هنرمند بوده یا مشغول به کاری هستند که با آن می‌توانند یک وسیله ساخته یا اثری چشم‌گیر خلق کنند؛ هنرهای تجسمی و مشاغل چون نجاری و آهنگری مورد علاقه آنان است. هفائستوس با خلق یک اثر خود را تخلیه کرده و احساس آرامش می‌کند و دست‌سازهایش را مانند فرزندش دوست دارد. آنان در ظاهر بسیار قوی، خشمگین و ساکت به نظر می‌رسند، ولی، در درون بسیار احساساتی هستند. اعتماد به نفس و عزت نفس پایینی دارند. رنج کشیدن را دوست دارند و از درد و رنج درون خود برای خلق آثار هنری انرژی می‌گیرند. رنج حاصل از دوری از معشوق و شکست عشقی نیز، برایشان الهام بخش است. با اینکه فن بیان خوبی ندارند، ولی، می‌توانند برای عشقشان شعر بسرایند و قلم نوشتن خوبی دارند. هفائستوسی‌ها اهل صلح بوده و به دنبال جنگ و دعوا نیستند، ولی، از کسانی هستند که در مبارزه علیه حاکمان ظالم پیش‌قدم می‌شوند. آنان زیاد، آزادانه و به سبک خودشان کار می‌کنند. از دور به نظر افراد بی‌نظمی می‌آیند، ولی، این بی‌نظمی ظاهری به خاطر آزادی عملشان و کار کردن خلاقانه آن‌هاست. از نظر خودشان منظم بوده و دوست ندارند کسی وسایلشان را جا به جا کند. در ذهن خود زندگی کرده و همین باعث می‌شود خیلی از حرف‌هایشان برای دیگران نامفهوم باشد. به سختی با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند ولی، ارتباطشان عمیق است و وابستگی به دنبال دارد. هفائستوس در دوران کودکی بسیار حساس بوده و آشفته‌بانی در درونش دارد. ساکت است و به سادگی در کاری که به آن مشغول شده، غرق می‌شود. کودکی نیست که توجه اطرافیان را جلب کند، جدی و غیر اجتماعی است. او با خراب کردن و دوباره ساختن اسباب بازی‌هایش سرگرم می‌شود. مهم است که والدینش بتوانند او را همانطور که هست بپذیرند، به خاطر کارهای دستی‌اش او را مورد تشویق قرار دهند و به او کمک کنند تا راحت‌تر با دیگران معاشرت کند؛ در غیر این صورت بیش از حد گوشه‌گیر خواهد شد و به خاطر اینکه مدام با دیگران مقایسه می‌شود، احساس طرد شدگی خواهد داشت. اگر هفائستوس در کودکی طرد شده باشد در نوجوانی خشمگین و افسرده خواهد بود و احتمال دارد که به گروه‌های بزهکار بپیوندد.

رهرو منزل عشقیم و ز سرحد عدم

تا به اقلیم وجود، این همه راه آمده ایم

فراق و وصل چه باشد رضای دوست طلب

جنبه‌های منفی و شخصیتی پوزیسیون و هفائستوس

عواطف انفجاری، تایید طلبی و ناتوانی در تحمل محدودیت‌ها از نقاط ضعف کهن الگوی پوزیدون است. اگر احساساتشان بیش از حد توفانی شود، شخصیتشان دچار مشکلات متعددی خواهد شد. واکنش‌های احساسی کنترل نشده برای یک فرد بزرگسال یک مشکل رفتاری به حساب می‌آید، ویژگی که در پوزیسیون تایپ‌ها دیده می‌شود. همچنین غرق شدن در احساسات از آنان فردی غیر منطقی می‌سازد. سرکوب مدام احساسات نیز، می‌تواند برایشان مشکلات روانی به دنبال داشته باشد و باید راهی پیدا کنند که بتوانند با هیجانات خود کنار بیایند. طرفداران روحیه و شخصیت آرکی تایپ پوزیسیون، کینه‌ای و انتقام جو هستند و همین می‌تواند موجب شود به خودشان و دیگران صدمه بزنند. از آنجا که زیاد مورد انتقاد قرار می‌گیرند و به وسیله دیگران پذیرفته نمی‌شوند، اعتماد به نفس ضعیفی دارند. زندگی اطرافیان مردان پوزیسیون به خاطر غلبان‌های هیجانی و پرخاشگری آن‌ها می‌تواند بسیار ناراحت کننده باشد. بنابراین، زنان و مردانی که در قلمرو پوزیسیون زندگی می‌کنند باید یاد بگیرند که من و خود قوی‌تری داشته باشند و به جای اینکه با هیجانات خود درگیر مسائل شده به شرایط از بیرون نگاه کنند. آگاهی از اینکه این واکنش‌های هیجانی به کهن الگوهای ناخودآگاه فرد بازمی‌گردد، می‌تواند در این زمینه کمک کننده باشد؛ از این رو، به آنان سفارش می‌شود: قبل از هر اقدامی مدتی درنگ کنند و به فرجام کار بیندیشند. روش‌های کنترل خشم را یاد بگیرند. انتظار نداشته باشند همه مطابق میل آنان رفتار کنند. از احساسات و هیجانات خود به جای تسلط بر دیگران، برای برقراری رابطه خوب بهره ببرند. پرورش کهن الگوی هرمس می‌تواند احساسات پوزیدون را به سمت کارهای هنری بکشاند. پرورش کهن الگوی هفائستوس هم می‌تواند کمک کند تا هیجانات خود را به شکلی خلاقانه و مثبت بیان کنند. پرورش آرکی تایپ آپولو، آتنا، و زئوس نیز، کمک می‌کند تا پوزیدون تسلط بر شخصیت فردی را از دست ندهد و لازم است با واقع بینی بتوانید به عواقب کارهایی که انجام می‌دهد، فکر کنید. کهن الگوی پوزیسیون نقاط قوتی هم دارد؛ او به خانواده و نیازهای مادی اعضای خانواده توجه کرده و مسائل اجتماعی و گردهم آوری اعضای فامیل برایش مهم است. هر فرد می‌تواند با سفارش‌های قابل اجرایی ساده، پوزیدون غیرفعال خود را، بیدار کند. خوب است افراد پیرو آرکی تایپ پوزیدون، گاهی تنها به خاطر اینکه دلشان می‌خواهد کاری را انجام دهد، آن کار را انجام دهند. لازم است زمانی را برای ورزش و رفتن به جاهای سرسبز و شادی بخش اختصاص بدهند. خوردن خوراک را برای سیر کردن شکم انجام ندهند، بلکه کوشش کنند از خوراک خوردن لذت ببرند. به آدم‌ها توجه کنند و سعی کنند تشخیص بدهند چه حس و حالی دارند. به تغییرات ظاهری اطرافیان توجه کنند و این تغییرات را به آنان ابراز کنند. از بیان احساسات خود ترس و واهمه نداشته باشند، و چه خوب، چه بد، آن‌ها را ابراز کنند. گاهی در تشکلهای اجتماع‌ها حضور پیدا کنند و کوشش کنند، کنترل جمع را به دست بگیرند و همه را وادار کنند که به میل آنان پیش بروند.

قدر وقت از نشناسد دل و کاری نکند

بس خجالت که از این حاصل اوقات برد

کهن الگوی هفائستوس دورنگر، منزوی و فاقد مهارت‌های اجتماعی است که باعث می‌گردد احساساتش گاهی به وسیله دیگران پذیرفته نشود. این کهن الگو کمبود محبت و عدم پذیرش در خانواده را تجربه کرده و همین ممکن است اثر منفی در زندگی‌اش بگذارد. او که نتوانسته در کودکی انتظارات والدین خود را برآورده کند، ممکن است از لحاظ عاطفی معیوب بوده و به خاطر طرد شدن نگاهی مضطرب و بدبینانه به دنیا و اطرافیان‌ش خواهد داشت. هفائستوسی فردی نیست که جامعه او را موفق بداند و همین امر ممکن است او را سرخورده و خلق او را تلخ کند. او که زیاد با دیگران در ارتباط نیست، بیشتر تصورات خود از یک واقعه را، واقعیت می‌داند که ممکن است درست نباشد. عدم پذیرش، طرد شدن و خشم فرو خورده ناشی از عدم موفقیت، می‌تواند موجب افسردگی او شود. هفائستوسی نمی‌تواند خشم و به طور کلی بیان احساسات دیگران را تحمل کند و برای کاهش تنش و برقراری صلح بخشی از خودش را سرکوب می‌کند.

مردان هفائستوسی اگر نتوانند از زخم زبان دیگران در امان بمانند و مورد تمسخر واقع نشوند، گاه نقاب مرد خوب را به چهره می‌زنند تا افسردگی و خشم خود را پشت این نقاب پنهان کنند. ارتباط کلامی و حرف زدن با مرد هفائستوسی در ظاهر کاری بی‌هوده است، چون هرگز متوجه نمی‌شوید واکنش‌های او چه هستند. او در شکل ظاهر دارای بدنی قوی، ولی، بدون اعتماد به نفس است؛ ساکت است و با عصبانیت ناگهانی می‌تواند به سادگی اطرافیانش را ناراحت کند. یک هفائستوسی باید برای خودش ارزش قائل شود و بتواند برای رشد خود دیگر کهن‌الگوها را نیز در خودش بیدار کند. تیپ شخصیتی آرکی تایپ هفائستوسی، مهم است بدانند که مشکلات او در وجود او نیست، بلکه، ناشی از تأثیرات رفتارهایی است که با او شده است، تا اینگونه اعتماد به نفس خود را بازیابد و بتواند برای رشد خود کوشش کند. خودشناسی و در صورت لزوم روان درمانی می‌تواند به هفائستوسی کمک کند تا از زخم‌های گذشته رها شود و معنای زندگی خود را بیابد. هفائستوسی به همدلی و توجه درست اطرافیانش احتیاج دارد. افراد متأثر از کهن‌الگوی هفائستوس باید یاد بگیرند که دیگران را بیشتر بشناسند و به جای برخورد ذهنی و پیشداوری و واکنش‌های هیجانی با افراد گفتگو کنند. جوان هفائستوسی باید دیگر کهن‌الگوها را در خود بیدار کند. انرژی هرمس می‌تواند مهارت‌های ارتباطی را در او تقویت کند. کهن‌الگوی آپولو، نگرش عینی در او ایجاد می‌کند. پرورش کهن‌الگوی آتنا، می‌تواند تفکر برنامه‌ریزی را در هفائستوس رشد دهد و بیداری زئوس، قدری به او جاه‌طلبی خواهد داد. وارد دانشگاه شدن و تحصیلات عالیه می‌تواند به بیداری این کهن‌الگوها کمک کند. یکی شدنش با آفرودیت می‌تواند اتحاد زیبایی، عشق و صنعت باشد و ابتکاراتی داشته باشد که به زیبایی در این جهان متجلی شود. او نیاز دارد تا برای والدین خود جانشین پیدا کند. پدر و مادری که او را فردی ارزشمند به حساب آورده و به او یاد دهند چگونه راهش را یافته و زخم‌های عاطفی‌اش را التیام بخشد. این پدر و مادر می‌توانند آسمانی باشند و به مرد هفائستوسی کمک کنند بر سختی‌های زندگی، مورد تمسخر واقع شدن و معلولیت خود پیروز شود. برای بیدار کردن و پرورش دادن هفائستوس غیر فعال، روانشناسان، تمرین‌های خاص در نظر گرفته‌اند، مانند: با تصور کردن جزئیات چیزهایی که دوست دارند هوش تجسمی خود را تقویت کنند. برای انجام کارها از هر دو دست خود استفاده کنند. خلاقیت خود را پرورش دهند و از دور ریختنی‌ها وسایل زیبا و قابل استفاده بسازند. بخشی از زمان خود را به مطالعه در مورد مسائل فلسفی و ادبی اختصاص دهند. به آثار هنری بیشتر توجه کنند و کوشش کنند پیام و احساس نهفته در آن‌ها را درک کنند. دقت در چیزهایی که دیگران به آن‌ها توجهی ندارند، سبب تحسین شدن پیروان تیپ شخصیتی کهن‌الگوی هفائستوسی، از طرف دیگران می‌شود و شور و هیجان حاصل از آرکی تایپ پوزیدون را در وجود آنان رشد می‌دهد و این تقویت روحیه به کارهای مورد علاقه یک هفائستوسی رونق می‌بخشد.

راهرو گر صد هنر دارد، توکل بایددش

تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافرست

نتیجه

مردان پوزیدون نمونه ای از مردان پدر سالار هستند، تمایل زیادی دارند که جایگاه آنها در راس خانواده حفظ شود و در جامعه و محیط کار مورد احترام دیگران هستند. این افراد با اعضای خانواده خود زیاد صحبت نمی کنند و فرزندان خود را زیاد تحسین نمی کنند، ولی، در جامعه بسار مردم دار هستند و دیگران از آنها به نیکی یاد می کنند. مردانی به شدت علاقه مند به پیشرفت که در بیشتر مواقع استعداد و توانمندی اصلی خود را نمی شناسند و دنبال ناجی ای هستند که آن ها را راهنمایی کند، هفائستوسی می باشند. این مردان مهارت کلامی ضعیفی دارند و در بسیاری از موارد نمی توانند منظور خود را به دیگران انتقال دهند. آنها مردان بسیار خلاق هستند و ذهن آنها پر از ایده است، ولی، به طور معمول ایده ها را به مرحله عمل در نمی آورند. مهم ترین ویژگی این مردان توان خلاقیت آنهاست. به طور کلی هر فرد زمانی که در درونش هیجانات و احساسات شدیدی را تجربه کند تحت تاثیر انرژی پوزیدون است.

در جوامعی که مردمش احساسی و هیجانی هستند و اجازه می دهند مردان و زنان احساسات خود را بیان کنند، این قلمرو با ارزش به حساب می آید. ولی، اگر فرد مجبور باشد هیجانات خود را در دنیای متمدن مدام سرکوب کند، دیر یا زود هیجانات سرکوب شده، ممکن است به شکلی توفانی و ویرانگر ابراز شوند. یادگرفتن روش های کنترل خشم مهمترین مهارتی است که به کار پوزیدون تاپها می آید. کهن الگوی پوزیدون به خاطر ویژگی های عاطفی اش زیاد در کاراکترهای سینمایی و تلویزیونی دیده می شود. هم کهن الگوهای زنانه و هم کهن الگوهای مردانه در ذهن ناخودآگاه جمعی همه افراد چه زن و چه مرد وجود دارند. هر کس می تواند با توجه به شناخت کهن الگوهای فعال و غیر فعال درون خود و کوشش برای رشد یا تعدیل آن ها، به رشد شخصیت خود کمک کند. اگر در روانشناسی جدید درباره طبیعت آدمی و پرخاشگری و توجه به عوامل طبیعی و زیستی و شناخت دردهای مزمن و فرایند ادراک یادگیری فطری و بیدار کردن خاطرات سرکوب شده و دادن هیجان مثبت برای درمانگری سخن گفته شده است، در آرکی تاپ های ارائه شده به وسیله یونگ و بولن نیز، می شود آنها را یافت. این نوع دوستی که در انگیزش هیجانات بیرونی و درونی و ایجاد فضای امن برای رسیدن به خواسته ها و نیازهای پرورش دهنده سلامت فرد در کهن الگوها بسیار مفید است، در پیروی و اجرای درست بند به بند آن است. چون روح و روان آدمی او را در صحنه اجتماع به برابری و گاه مقابله دیگری می کشاند، به برنامه مدون ملی نیاز دارد، و روانشناسی از طریق تأثیری که بر قوانین و سیاستگذاری ها دارد، بر زندگی و شیوه رفتارها هم اثر می گذارد. اگر امروز گفته می شود با شیوه های نوین درمانی می شود به سلامت رسید، با مهار کردن موج های مغزی می شود، اضطراب را کنترل کرد و یا هیپنوتیسم در مهار سازی درد موثر است و نیز، با اندیشه خوانی که به تله پاتی معروف است، می شود، کاربرد آن را به اثبات رساند؛ همه اینها را با خواندن کهن الگوها و شناخت آنها، می توان لذت بخش تر ساخت و به نتیجه دلخواه دست پیدا کرد.

غرض ها تیره دارد دوستی را غرض ها را چرا از خود نرانیم

امید به عفو، قناعت و خرسندی، امید به آینده، دوری از تنبلی و بی هنری، حقیقت جویی، دوری از کبر و غرور، نکوهش رشک و حسد، دوری از حاکم ظلم و جور، وفای به عهد، دستگیری از مستمندان، مداومت در ذکر دعای خیر برای دیگران، ادب و جوانمردی و مانند اینها، که راهنما، و بن مایه همگیشان، همه در کهن الگوهای تمدن یونان باستان و ایران کهن نهفته است؛ با آب بر آتش هنگام خشم کهن الگوی پوزیدون و تندی هفائستوس خاموش نگردد؛ و پیوند دوستی میان پوزیدون و هفائستوس به صلح و آشتی و وحدت ملی، یاریگر مردمی شود که خصایص و ویژگی های این دو آرکی تاپ را به امید روز بهتر دنبال می کنند، تا ققنوسی که در زیر لوای شناخت نمادهای اساطیری دیرین نقش راهبری دارد، علاوه بر تسلط بر گستره زلالی آب و آینه، بر حرم تفتی که از کوره و سندان هفائستوس، گرمابخش وجود مردمان می شود، با خواندن کتاب و گرفتن فانوس به دست، سوق دهنده روشنایی و تابش نور درون برگ برگ کتاب ها بر چشم مشتاقان خوانندگی ایجاد و ایجاب سازید.

نصیحتی کنمت، یادگیر و پند دار که این حدیث ز پیر طریقتم یاد است

رضا به داده بده و از جبین گره بگشای
مجو درستی عهد از جهان سست نهاد

که بر من و تو در اختیار نگشاده است
که این عجزه، عروس هزار داماد است

منابع

- {۱} بولن، ج. ش، ۱۳۹۶، نمادهای اسطوره ای و روانشناسی مردان، مینو پرنیانی، انتشارات آشیان
- {۲} بولن، ج. ش، ۱۳۹۶، نمادهای اسطوره ای و روانشناسی زنان، مینو پرنیانی، انتشارات آشیان
- {۳} بولن، ج. ش، ۱۳۹۸، خرد خاص و جذاب بودن برای زنان در نیمه دوم عمر، مترجم حمید رطبی، ناشر بنیاد فرهنگ زندگی
- {۴} یونگ، ک. گ، ۱۳۹۸، ناخودآگاه جمعی و کهن الگو، فرناز گنجی و محمد باقر اسمعیل پور، تهران: نشر جامی